

SON DÜZENLEMELER IŞIĞINDA İDARİ PARA CEZALARININ UYGULANMA USUL VE ESASLARI

Ekrem TAŞBAŞI^(*)

- GİRİŞ

Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilen Sosyal Sigortalar Kurumunca işverenlerin/aracıların yasal düzenlemelere aykırı davranışları sonucunda uygulanan idari para cezaları uygulanma usul ve esasları, başvurulacak yargı merci birçok kez değiştirilmiştir. Bu durum çoğu kez işverenlerin mağdur olmalarına neden olmaktadır. Sosyal Sigortalar Kurumunca uygulanacak idari para cezaları ile diğer işlemlere ilişkin usul Kanunun olmaması bu durumun en önemli sebebidir. Usul Kanunun çıkarılması uygulamada birliktelik sağlayacağı gibi işverenlerin mağdur olmalarının da önüne geçecektir.

20.05.2007 tarihli, 26527 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5655 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun ikinci maddesi ile Sosyal Sigortalar Kurumunca uygulanan idari para cezalarına karşı itiraz merci ve yöntemi değişmiş, 2007/65 sayılı Genelgede de bu durum açıklanmıştır. Ayrıca işverenlerce verilen Aylık Prim ve Hizmet Belgesinin internet

ortamında verilmesine ilişkin birçok değişiklik yapılmıştır. Bu makalede idari para cezalarına itiraz usulü ve görevli yargı merci, Aylık Prim ve Hizmet Belgesinin internet ortamında verilmesine ilişkin usul ve esaslar ile buna aykırı davranmanın yaptırımları üzerinde durulacaktır.

II- GENEL AÇIKLAMALAR

20.05.2007 tarihli, 26527 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5655 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun ikinci maddesinde,

17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 140 ıncı maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İdarî para cezaları ilgiliye tebliğ edilmekle tahakkuk eder ve tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Kuruma ödenir veya aynı süre içinde Kurumun ilgili ünitesine itiraz edilebilir. İtiraz ta-kibi durdurur. Kurumca itirazı reddedilenler, kararın kendilerine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde yetkili idare mahkemesine başvurabilirler. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idarî para cezası kesinleşir. Mahkemeye

^(*) Başkan Yardımcısı, Sosyal Güvenlik Kurumu

başvurulması cezanın takip ve tahsilini durdurmaz. Tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Kuruma ödenmeyen idarî para cezaları, bu Kanunun 80 inci maddesi hükmü gereğince hesaplanacak gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte tahsil edilir. İdarî para cezalarının, Kuruma itiraz ve yargı yoluna başvurulmaksızın tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde ödenmesi halinde, bunun dörtte üçü tahsil edilir. Peşin ödeme, idarî para cezalarına karşı Kuruma itiraz etme veya yargı yoluna başvurma hakkını etkilemez. Ancak, Kurumca itirazın reddedilmesi veya mahkemece Kurum lehine karar verilmesi halinde, daha önce tahsil edilmemiş olan dörtte birlik ceza tutarı, 80 inci madde hükmü de dikkate alınarak tahsil edilir.

Fiilin işlendiği günden itibaren beş yıl içinde tebliğ edilemeyen idarî para cezaları zamanaşımına uğrar. İdarî para cezaları hakkında, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanır." hükmü yer almaktadır.

5655 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik uyarınca yapılacak işlemler ve dikkat edilecek hususlar aşağıda açıklanmıştır.

a) İdari para cezalarının dava konusu edilmesi

506 sayılı Kanunun 140 ıncı maddesinin dördüncü fıkrasında yapılan değişiklik uyarınca, 506 sayılı Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmeyenlere uygulanacak idari para cezalarına karşı önceden olduğu gibi, tebligatın alındığı gün takip eden günden başlanarak 15 gün içinde ilgili Sigorta İl/Sigorta Müdürlüklerine itiraz edilebilecek ve bu itirazlar, Ünite İtiraz Komisyonu tarafından ivedilikle değerlendirilerek alınacak komisyon kararları, en kısa süre içinde 7201 sayılı Tebligat Kanununa göre ilgililere tebliğ edilecektir.

Ünite İtiraz Komisyonu tarafından itirazı reddedilenler, itirazın reddine ilişkin komisyon kararlarının kendilerine tebliğ edildiği tarihi takip eden otuz gün içinde yetkili idare mahkemesine başvurabileceklerdir.

Kanuni düzenlemeden önce itirazın reddi halinde, buna ilişkin kararın tebliğinden itibaren (15) günlük süre içerisinde Sulh Ceza Mahkemesine itirazda bulunulabiliyordu. Yeni düzenleme ile **(30) günlük süre içerisinde Yetkili İdare Mahkemesine** başvurulabilecektir.

b) İdari para cezalarında tahakkuk zaman aşımı süresi

506 sayılı Kanunun 140 ıncı maddesinin beşinci fıkrasında, *"Fiilin işlendiği tarihten itibaren beş yıl içinde tebliğ edilemeyen idari para cezaları zamanaşımına uğrar."* hükmü yer almaktadır.

Kanunda geçen "fiilin işlendiği tarih" ifadesinden kasıt, idari para cezasına konu olan suçun işlendiği tarihtir. Başka bir ifade ile 506 sayılı Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmeyenler, idari para cezasına mesnet teşkil eden fiili, söz konusu yükümlülüklerini yerine getirmeleri gereken sürenin son günü itibariyle işlemiş sayılmaktadırlar.

Özel sektör işverenince düzenlenen 2007/Nisan ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgesinin 25.08.2007 tarihinde Kurumumuza verildiği ve ilgili Ünitece işleme alınmasına karar verildiği varsayıldığında, söz konusu prim belgesine ilişkin idari para cezasına konu fiil, belgenin verilmesi gereken sürenin son günü olan 31.05.2007 tarihinde işlenmiş sayılacaktır.

17.06.2007 tarihinde işyerinde yapılan denetim sırasında ilgili aya ilişkin aylık prim ve hizmet belgesinin sigortalıların görebileceği bir yere asılı olmadığının tespit edilmesi halinde, idari para cezasına konu fiil 17.06.2007 tarihinde işlenmiş olacaktır.

İdari para cezalarının tahakkuk edebilmesi için öncelikle tebliğ edilmesi gerektiğinden, 506 sayılı Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmeyenlere uygulanacak idari para cezalarının, Kanunda öngörüldüğü üzere, en geç fiilin işlendiği tarihten itibaren beş yıl içinde ilgililere tebliğ edilmesi gerekmektedir.

Defter ve belgelerin ibraz edilmesine ilişkin 16.02.2007 tarihinde yapılan tebligata rağmen, işyeri kayıtlarının mücbir sebep olmaksızın 15 günlük süre içinde incelemeye ibraz edilmemesi halinde, tebligatın alındığı tarihi takip eden 15 inci günde (03.03.2007 tarihinde) fiil işlenmiş olacağından, söz konusu idari para cezasının en geç 03.03.2012 tarihine kadar tebliğ edilmesi gerekmektedir.

c) Aylık prim ve hizmet belgelerini internet kanalıyla göndermekle zorunlu tutulduğu halde kâğıt ortamında verenlere uygulanacak idari para cezaları

28.01.2004 tarihli, 25360 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5073 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi ile 506 sayılı Kanunun 79 uncu maddesine,

“Bu maddenin birinci fıkrası uyarınca verilmesi gereken belgenin, internet, elektronik ve benzeri ortamda Kuruma gönderilmesinde; işyerinin ve belgenin niteliği, çalıştırılan sigortalı sayısı, illerin gelişmişlik durumu ile bilişim ve teknoloji alanındaki gelişmeler gibi hususları dikkate alarak, işverenleri zorunlu tutmaya Kurum Yönetim Kurulu yetkilidir.

Bu şekilde belirlenen işverenlerin yukarıda belirtilen yükümlülüğü, bu maddenin birinci fıkrasında öngörülen sürede yerine getirmemeleri halinde, bu Kanunun 140 ıncı maddesinin (c) fıkrasına göre işlem yapılır.”fıkrası eklenmiştir.

Kanunun bu hükmüne istinaden Kurum Yönetim Kurulunun muhtelif tarihlerde verdikleri kararlara göre;

2004 yılı Ağustos ayı ile 2005 yılı Nisan aylarında 8 ve üzerinde, 2005 yılı Mayıs ayı ile 2005 yılı Temmuz aylarında 5 ve üzerinde, 2005 yılı Ağustos ve takip eden aylarda 3 ve üzerinde, sigortalı çalıştıran işverenlerin, aylık prim ve hizmet belgelerini; 2005 yılı Haziran ve Temmuz aylarında 5 ve üzerinde, 2005 yılı Ağustos ve takip eden aylarda ise 3 ve üzerinde, sigortalı çalıştıran işverenlerin cari aylara ilişkin ek ve iptal nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerini; 2006/Kasım ve takip eden aylarda 2 ve üzerinde sigortalı çalıştıran işverenlerin aylık prim ve hizmet belgelerini, internet üzerinden e-bildirge uygulaması ile Kuruma göndermeleri zorunlu hale getirilmiştir.

Kurum tarafından çıkarılan 16/347 Ek sayılı Genelge uyarınca cari aya ilişkin asıl veya ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerini internet üzerinden göndermekle zorunlu tutulan işverenler, gerek asıl, gerekse ek nitelikteki belgeleri kâğıt ortamında yasal süresi içerisinde Kuruma verseler dahi, haklarında 506 sayılı Kanunun 140’ıncı maddesinin (c) fıkrası uyarınca idari para cezası uygulanacağı açıklanmıştır.

506 sayılı Kanunun 140 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de, Kanunun 79 uncu maddesinin birinci fıkrası uyarınca verilmesi gereken belgeleri anılan fıkra da belirtilen süre içinde Kuruma vermeyenlere her bir fiil için belgenin;

- Asıl nitelikte olması halinde aylık asgarî ücretin üç katını geçmemek kaydıyla Kuruma verilmiş olan belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına aylık asgarî ücretin 1/5’i tutarında,

- Ek nitelikte olması halinde Kuruma verilmiş olan her bir ek belge için aylık asgarî ücretin 1/8’i tutarında idari para cezası uygulanacağı öngörülmüştür.

Bu hüküm uyarınca Aylık prim ve hizmet belgelerini internet üzerinden göndermekle zorunlu tutulduğu halde yasal süresi içinde kâğıt ortamında veren işveren/aracılarca düzenlenen,

- Asıl nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerine, aylık asgarî ücretin üç katını geçmemek kaydıyla belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına aylık asgarî ücretin 1/5'i tutarında,

- Ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerine ise, belgede kayıtlı sigortalı sayısına bakılmaksızın, aylık asgarî ücretin 1/8'i tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

2007/Mart ayında 4 sigortalı çalıştıran bir işverenin, söz konusu aya ilişkin asıl nitelikteki aylık prim ve hizmet belgesini Kuruma yasal süresi içinde, ancak kâğıt ortamında verdiği varsayıldığında $562,50 / 5 \times 4 = 450,00$ YTL, idari para cezası uygulanacaktır.

2007/Mart ayında 4 sigortalı çalıştıran bir aracının, söz konusu aya ilişkin asıl nitelikteki aylık prim ve hizmet belgesini internet kanalıyla gönderdiği halde, asıl nitelikteki belgede kayıtlı olmayan 2 sigortalıya ilişkin ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgesini yasal süresi içinde ancak kâğıt ortamında verdiği varsayıldığında $562,50 / 8 = 70,31$ YTL'nin 0,31 YKR kısmı dikkate alınmayacak, dolayısıyla 70,00 YTL idari para cezası uygulanacaktır.

Yasal süresi içinde ancak kâğıt ortamında verilen ek nitelikteki prim belgesinin, asıl nitelikteki belgede kayıtlı sigortalılara ilişkin olması halinde de yine aynı tutarda idari para cezası uygulanacaktır.

2007/Şubat ayında tüm sigorta kollarına tabi 2, sosyal güvenlik destek primine tabi 1 sigortalı çalıştıran bir işverenin, söz konusu sigortalılara ilişkin 2 ayrı asıl nitelikteki aylık prim ve hizmet belgesini internet ortamında göndermesi gerekirken yasal süresi içinde kâğıt ortamında verildiği varsayıldığında,

Tüm sigorta kollarına tabi çalışan sigortalılara ilişkin düzenlenmiş asıl nitelikteki aylık prim ve hizmet belgesi için $562,50 / 5 \times 2 = 225,00$ YTL,

Sosyal güvenlik destek primine tabi çalışan sigortalıya ilişkin düzenlenmiş asıl nitelikteki aylık prim ve hizmet belgesi için $562,50 / 5 \times 1 = 112,50 = 112,00$ YTL idari para cezası uygulanacaktır.

2007/Nisan ayına ilişkin 2 sigortalının kayıtlı olduğu asıl nitelikteki aylık prim ve hizmet belgesinin Kuruma internet üzerinden gönderilmesinin ardından aynı aya ilişkin 1 sigortalının kayıtlı olduğu ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgesinin Kuruma kâğıt ortamında verildiği varsayıldığında, ek nitelikteki belgede kayıtlı sigortalı sayısı her ne kadar zorunlu tutulan sayının altında olsa da, işverenin çalıştırdığı toplam sigortalı sayısının zorunlu tutulan sayının üzerinde olması nedeniyle bahse konu ek nitelikteki prim belgesine $562,50 / 8 = 70,31 = 70,00$ YTL idari para cezası uygulanacaktır.

Aynı aya ilişkin olmakla birlikte farklı kanun türü seçilmek suretiyle birden fazla aylık prim ve hizmet belgesinin Kuruma yasal süresi içinde kâğıt ortamında verilmesi halinde, yine belgenin niteliğine (asıl veya ek olduğuna) bakılarak idari para cezası uygulanacaktır.

Aracıların aylık prim ve hizmet belgelerini internet üzerinden göndermekle yükümlü olup olmadıklarının tespiti sırasında da, her bir aracının çalıştırdığı sigortalı sayısının kurum Yönetim Kurulunca belirlenen sayının üzerinde olup olmadığına bakılacaktır.

Yasal süresi içinde Kuruma kâğıt ortamında verilen asıl nitelikteki aylık prim ve hizmet belgesinde kayıtlı sigortalı sayısı zorunlu tutulan sayının altında olmakla birlikte, aynı ay/döneme ilişkin yasal süresi dışında verilen ek nitelikteki aylık prim belgesinde kayıtlı sigortalı sayısı ile birlikte

ilgili ay/dönemde çalıştırılan sigortalı sayısının zorunlu tutulan sayının üzerinde olması halinde, ilgili ay/dönemde yasal süresi içinde kâğıt ortamında verilmiş olan aylık prim ve hizmet belgesine de internet üzerinden gönderilmemiş olması nedeniyle idari para cezası uygulanacaktır.

2007/Mayıs ayına ilişkin 1 sigortalının kayıtlı olduğu asıl nitelikteki aylık prim ve hizmet belgesinin Kuruma yasal süresi içinde kâğıt ortamında verilmesinin ardından, aynı aya ilişkin farklı bir sigortalının kayıtlı olduğu ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgesinin Kuruma yasal süresi dışında verildiği ve ilgili Ünitece işleme alınmasına karar verildiği varsayıldığında, ilgili ayda çalıştırılan toplam sigortalı sayısının zorunlu tutulan sayının üzerinde olması nedeniyle, yasal süresi dışında verilen ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgesine yasal süresi dışında verilmiş olması nedeniyle, daha önce yasal süresi içinde olmakla birlikte Kuruma kâğıt ortamında verilmiş olan asıl nitelikteki aylık prim ve hizmet belgesine de, internet üzerinden gönderilmemiş olması nedeniyle idari para cezası uygulanacaktır.

İdari para cezalarının 15 günlük süre içinde _ lük kısmının peşin olarak ödenmesinin ardından Kuruma itirazda bulunulması veya yetkili idare mahkemesine itiraz edilmesi ve itirazların Kurumca veya mahkemece reddedilmesi halinde, bakiye _ lük kısım gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte tahsil edilecektir.

İptal nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerine ise yasal süresi dışında verilmiş olup olmadığına bakılmaksızın idari para cezası uygulanmayacaktır.

III-SONUÇ:

Aylık Prim ve Hizmet Belgelerinin internet ortamında verilmesine ilişkin birçok düzenleme getirilmiştir. Bu düzenlemelerin bilinmesi ve bunlara uyulması gerekmekte, uyulmaması durumunda da idari para cezaları ile muhatap olunmaktadır. Getirilen değişikliklerin takip edilmesi ve bunlara uyulması hem Kurumla işverenler hem de işverenler ile muhasebeciler arasındaki sürtüşmelerin önlenmesini sağlayacaktır.